

Марценюк В. П. кандидат сільськогосподарських наук,
науковий співробітник науково-дослідного відділу
Вінницький національний аграрний університет

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧОЇ СЛУЖБИ У РИБНИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ

*В статті висловлені погляди на роботу дорадчих служб у рибницькій галузі. Зокрема значний внесок у розвиток рибної галузі можливий за умов широкомасштабної спеціалізованої діяльності дорадчих служб. Тільки за допомогою таких служб доречно впровадження інформативних нововведень в усі ланки професійної та соціально-економічної сфери діяльності як конкретних рибовиробників, так і в галузі в цілому. Саме такий підхід повинен необхідно закласти в основу розробки стратегії розвитку рибницької галузі дорадчими службами.***Ключові слова:** прісноводне рибництво, дорадча служба, рибна продукція.

Події та процеси, які відбувались в час встановлення молодого держави, як Україна: трансформація колишньої соціалістичної економіки, приватизація підприємств, паювання сільськогосподарських земель, економічна криза та її наслідки, підвищення цін на енергетичні ресурси – негативно вплинули на стан галузі рибництва у внутрішніх водоймах України [1]. В нових умовах господарювання за відсутності державної підтримки та контролю у підприємствах на внутрішніх водоймах не відбувається суттєвого підвищення щорічного вирощування товарної рибної продукції – 43,2-42,2 тисяч тонн у 2007-2009 рр. [2] проти 186,2 тис. тонн у 1990р. [3]. Особливо це стосується нових власників водойм, які на правах орендарів, розраховують тільки на свої власні кошти. Тому на сучасному етапі продовжується відбувається безсистемна негативна зміна як технологій вирощування риби, так і нераціональне використання внутрішніх водойм. Таким чином дорадча діяльність в аграрній сфері, зокрема у рибницькій галузі, як один із вагомих інструментів державної аграрної політики, покликана сприяти розвитку ринкової економіки в сільській місцевості, підвищенню рівня доходів та покращанню добробуту сільського населення специфічними засобами: шляхом підвищення рівня знань сільських товаровиробників і сільського населення та сприяння у прийнятті ними обґрунтованих економічних рішень [4,5]. Пошуки найдешевшого посадкового матеріалу, як правило, призводять або до засмічення водойм малоцінною рибою, або розповсюдження хвороб риби, або нераціонального використання площ водойм. Така тактика у рибництві може призвести до масових захворювань риби в інших сусідніх водоймах. Таким чином втрачають економічну вигоду рибовиробники, і виникають питання щодо екологічної природоохорони рибних запасів сусідніх водойм, або що знаходяться нижче по каскаду.

Консультаційна допомога та контроль за роботою таких власників (у більшості випадків які не є фахівцями) обов'язкові. Тому слід закріпити через відповідні служби координування та наукове обґрунтування господарських режимів використання водного дзеркала водоймищ, в тому числі звертати увагу на технологічні особливості вирощування риби. Технологія вирощування риби – це система обґрунтованих взаємопов'язаних операцій і прийомів, які застосовуються у тісному поєднанні і відповідно до фізіологічних потреб риби за періодами її розвитку. Ці технології спрямовані насамперед на підвищення ефективності використання біологічних ресурсів водойм та риби. Адже досконала технологія вирощування певного виду риби або використання полікультури, підвищення природної продуктивності водойм, використання кормів та кормових добавок, ефективна профілактика або лікування захворювань забезпечує зниження собівартості рибної продукції.

У прісноводному рибництві мають місце багато принципово відмінних технологічних схем вирощування риби, а ще більше їх різноманітних модифікацій, що в узагальненому вигляді можуть бути віднесені до таких основних напрямів:

- нагульне або випасне рибництво – в окремих типах природних водойм та штучних водоймах комплексного призначення;
- ставове рибництво – це основний напрям, що незмінно превалує в загальних обсягах виробництва понад 60-70%;
- індустріальне рибництво – вирощування риби за умов високої густоти посадки (садки, басейни, установки замкнутого водопостачання);
- декоративне рибництво – поступово набуває популярності в Україні.

Певним резервом підвищення економічної ефективності експлуатації фермерських ставів є застосування інтегрованих з рибицтвом інших напрямків аграрного виробництва шляхом [6]:

- сумісного вирощування водоплавної птиці та інших господарськоцінних тварин, у тім числі таких, що можуть випасатися на прилеглих до ставів ділянках господарства (нутрії, ондатри, вівці, кози тощо);

- культивування різноманітних польових сільськогосподарських культур;
- висаджування плодкових кущів та дерев на прилеглих до ставів ділянках.

Цілком зрозуміло, що рибовиробники можуть скептично ставитись до суб'єктів дорадчих служб (дорадники, експерти-дорадники, дорадчі служби). Тому, щоб суб'єкти сільськогосподарської дорадчої діяльності були бажаними гостями у власників рибицьких господарств слід викликати зацікавленість:

- допомогою у вираші тендерів по призначенню виконавців державних програм з селекції у рибицтві (отримання статусу племінного господарства);
- розробкою пропозицій щодо узагальнення рибогосподарської діяльності господарств;
- організацією завезення генетичного матеріалу об'єктів рибицтва (в т.ч. із-за кордону);
- організацією навчання (підготовка та перепідготовка кадрів);
- впровадженням передового досвіду та інноваційних технологій у рибицтві;
- сприянням у створенні мініліній з переробки товарної риби;
- розробкою бізнес-планів щодо товарного рибицтва та детальний аналіз з фахівцями всіх етапів виробництва – по шагові інструкції.

Важливим напрямком у отриманні додаткової фінансової допомоги можуть бути державні програми з вирощування цінних або зникаючих видів риб з природних водойм: рибиця, вирезуба, чопа, стерляді, харіуса, лина, чехоні, дніпровського вусача та деяких інших видів риб.

Відсутність фахівців або координаторів у дорадчій службі можна компенсувати за рахунок договорів з навчальними закладами щодо проходження навчально-практичної практики студентами.

Таким чином є недооцінка значення дорадчої служби на сучасному етапі і від того програють як рибовиробники так і держава. В основу ефективно працюючих рибицьких господарств необхідно вкладати дії, що базуються на використанні прогресивних біотехнологій, нових методів організації виробництва, активному маркетингу та реалізації конкурентних переваг на внутрішньому ринку.

Висновки. Безсумнівну, значний внесок у розвиток рибної галузі можливий за умов широкомасштабної діяльності дорадчих служб. Тільки за допомогою таких служб доречно впровадження інформативних нововведень в усі ланки професійної та соціально-економічної сфери діяльності як рибовиробників так і в галузі в цілому. Такий підхід повинен необхідно закласти в основу розробки стратегії розвитку рибицької галузі дорадчими службами.

Література

1. Коваленко В.О. Проблеми та перспективи розвитку племінної справи у рибицтві України/ В.О. Коваленко // Рибе господарство: Міжвідомч. тематич. наук. зб. - Вип.64. - К.:ІРГ УААН. - 2005. - С.25-30.
2. Шкарупа О.В. Современное состояние рыбной отрасли в Украине / О.В. Шкарупа, В.Ф. Пличко, А.В. Кожушко // Рибогосподарська наука України 2010, №4, -С.30-36.
3. Гринжевський М.В. Основи фермерського рибного господарства/ М.В. Гринжевський, А.І. Андрущенко, О.М. Третяк, І.І. Грициняк – К. – 2000. –С.34
4. Концепція становлення і розвитку мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні / Мінагрополітики України, УААН та НАУ від 25 квітня 2001 року № 114/36/165.
5. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» №1807-IV від 17 червня 2004р.
6. Грициняк І.І. Фермерське рибицтво/ І.І. Грициняк, О.М. Третяк, М.С. Ківа, А.І. Мрук. – К., Герб, 2008.-560с.

Summary

The article expressed views on the work of advisory services in the fish farming industry. Particularly significant contribution to the development of the fishing industry can be possible if specialist advisory services. Only through such services appropriate informative introduction of innovations in all links of the professional and socio-economic areas as specific fish-farmers and in general freshwater fish farming. This approach need should form the foundation for strategy development farming industry advisory services.

The key words: freshwater fish farming, advisory service, fish production.